

forskning

LÆS BL.A:

INGEN KAN HUNDSE
MED FRIVILLIGHEDEN

TILBUD TIL BØRN OG UNGE
MED HØRETAB FORSVINDER

FREMRYKNING AF AKTIVERING
KAN VÆRE UDEN EFFEKT

Indhold

side 4

side 6

KRONIKKEN

- 3 Når far er i fængsel
- 4 Forebyggende kurser kan hjælpe skilsmissetruede
- 6 Ingen kan hundse med frivilligheden
- 8 Frivilligt arbejde vinder indpas blandt ældre
- 10 En skole for alle
- 13 Fremrykning af aktivering kan være uden effekt
- 14 Yderkommuner skal satse på nyuddannede
- 16 Tilbud til børn og unge med høretab forsvinder
- 18 Viden vi kan stole på

KOMMENTAR

social 2 / 2014 JUNI
forskning

SFI

DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

Hertuf Trolles Gade 11
DK-1052 København K
Telefon 33 48 08 00
Fax 33 48 08 33
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

Social Forskning udgives af
SFI – Det Nationale Forskningscenter
for Velfærd for at orientere om
resultaterne af centrets arbejde.

REDAKTION:
Ulla Haahr (ansvarshavende)
Carsten Wulff
Mads Andersen Høg
Trine Jørgensen

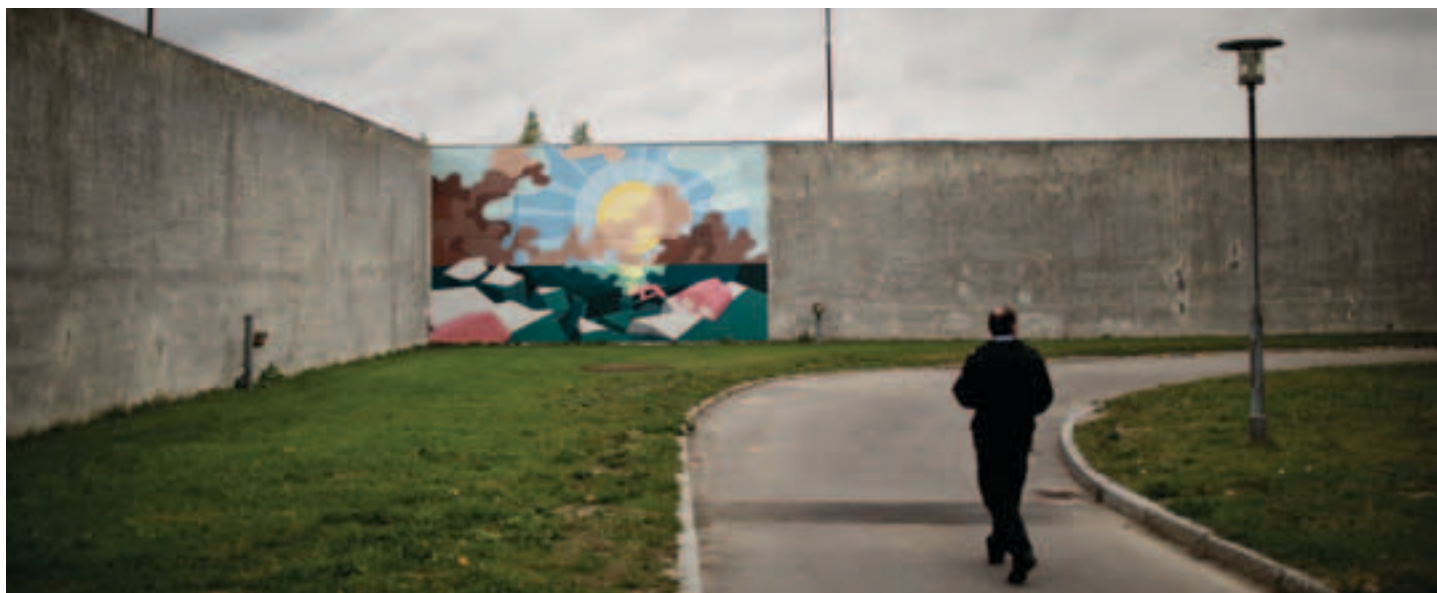
ABONNEMENT:
Social Forskning er gratis og udkom-
mer med fire ordinære numre om året.
Abonnement på de ordinære numre
kan tegnes ved henvendelse til centret
eller på www.sfi.dk. Bladet kan frit
kopieres. Elektronisk abonnement kan
tegnes på www.sfi.dk

GRAFISK DESIGN: Hedda Bank mdd
FOTOS: POLFOTO forsiden, side 3, 7,
10, 13, 14 og 17, Colourbox side 4,
Ole Bo Jensen side 18
OPLAG: 5.800
ISSN-NR. 0903-7535
TRYK: Rosendahls Schultzgrafisk

Når far er i fængsel

Hvordan ser livet ud for et barn, hvis ene forælder er i fængsel? Hvilke problemer oplever de i hverdagen, og hvilke indsatser kan hjælpe dem? Det er nogle af de spørgsmål, et nyt forskningsprojekt fra SFI skal besvare.

AF CECILIE IDUN ANDERSEN

Der er sket en markant stigning i anvendelsen af fængselsstraf i Danmark gennem det seneste årti. Men fængselsstraffen berører ikke kun den indsatte. Også familielivet og især børnene er udsatte.

SFI-forsker Helene Oldrup står i spidsen for et nyt projekt, der skal kortlægge, hvilke behov børnene har, og hvordan man imødekommer dem.

"Målet er at udvikle nogle konkrete løsningsforslag til socialrådgivere, lærere og pædagoger, m.m., der til hverdag beskæftiger sig med børn af fængslede," fortæller Helene Oldrup.

EN OVERSET GRUPPE

Tidligere forskning har vist, at børn af indsatte bl.a. oplever usikkerhed, tabu, fattigdom og stigmatisering. Men forskningen har ikke beskæftiget sig så meget med børnenes hverdagsliv i Danmark.

Omkring 6 pct. af en børneårgang oplever, at mindst én forælder har afsonet en dom.

Det tal svarer nogenlunde til andelen af børn, der bliver anbragt uden for hjemmet eller andelen af børn, der lever i konstant fattigdom..

Forældres fængsling er derfor næsten et lige så udbredt fænomen som andre sociale fænomener, der har fået meget mere forskningsmæssig og politisk opmærksomhed. Derfor kommer forskningsprojektet også til at kaste lys over en hidtil overset gruppe.

BØRNEGENES FORTÆLLINGER

For mange børn medfører en forælders fængsling usikkerhed om fremtiden og følelser af skam. Det gælder også i deres skoleliv, hvor børnene oplever mindreværd og ofte bliver udsat for mobning.

Derfor inddrager undersøgelsen både kvantitative og kvalitative data, men hvor

udgangspunktet for projektet bliver børnenes egne oplevelser og fortællinger om hverdagslivet.

Dataindsamlingen består af et spørgeskema, der som det første i Danmark har børnene som respondenter. Derudover bliver 20-30 børn interviewet om deres oplevelser og udfordringer i hverdagen.

Det giver en unik mulighed for at undersøge fængslingens betydning for børnene, set gennem deres egne øjne – hvordan deres forhold er til familien, kammeraterne og lærere og pædagoger.

Derudover giver projektet en større viden og nye data om den hidtil oversete gruppe.

Undersøgelsen strækker sig over 18 måneder. Egmont Fonden støtter projektet, som bliver færdigt i december 2015.

Forebyggende kurser kan hjælpe skilsmissetruede

42,7 procent af alle ægteskaber ender i dag i skilsmisse. Kan det tal mindskes? En ny forskningsoversigt fra SFI, bestilt af Egmont Fonden, danner overblik over en række kurser til kriseramte par, der skal forebygge, at parrene går fra hinanden. Og især et kursus skiller sig ud.

AF CECILIE IDUN ANDERSEN

"Det kunne være fantastisk, hvis flere par blev opmærksomme på at opsøge ny viden og inspiration tidligere, så de kan fremme trivslen i parforholdet og bedre forebygge, at konflikter udvikler sig. Vi skal tænke forebyggende omkring parforholdet, lidt lige som vi går til tandlæge for at vedligeholde vores tænder."

Det fortæller Søren Marcussen, som er undervisningskonsulent for Center for Familieudvikling i København. Centret er en non-profit organisation, der bl.a. tilbyder kurser og terapi til par.

Her har man siden 2010 tilbudt kurset Prevention and Relationship Enhancement Program eller blot PREP, og det er netop det kursus, som SFI's nye forskningsoversigt finder mest effektivt. Det gælder både, når man ser på parrets tilfredshed med parforholdet efter kurset, og når man måler direkte på antallet af skilsmisser blandt par, der har gennemgået kurset.

Det resultat stemmer godt overens med centrets erfaringer, fortæller Søren Marcussen: "Det er en udelukkende positiv respons, vi får fra de par, der har deltaget i vores kurser."

USIKKERHED OM LANGSIGTET EFFEKT

PREP er det mest virksomme af de forebyggende programmer, men forskningsoversigten fra SFI kortlægger studier af 13 forskellige programmer og kurser i alt. I alt 42 videnskabelige studier af forebyggende kurser for par i krise gennemgås i oversigten.

Og selvom de fleste studier tyder på, at de forebyggende kurser hjælper parrene på kort sigt, så er der også mange metodiske

vanskeligheder forbundet med at undersøge virkningen af kurserne. Kun få studier gennemfører en egentlig effektmåling af kurserne, hvor parrenes oplevelse og videre skæbne sammenlignes med en kontrolgruppe af par, der ikke har deltaget i kurset.

TÆNK FOREBYGGENDE

PREP er udviklet på Denver University i USA, og langt de fleste undersøgelser af PREP, der indgår i SFI-oversigten, stammer også fra USA.

Et PREP-kursus hos Center for Familieudvikling består af et ca. 15 timers program fordelt over en weekend eller 3 til 5 hverdage. Efterfølgende skulle parret gerne have fået større forståelse for deres relation og for deres egne behov.

Centret tilbyder primært kurset til par med børn. Det har store konsekvenser for børnene, hvis deres forældre bliver skilt, og derfor er det i første omgang denne gruppe, som centret ønsker at rette PREP-kurserne imod.

Men selvom kurset kun bliver tilbudt par, får den enkelte alligevel nogle individuelle råd og noget vejledning til, hvordan man plejer sin relation.

"Individet er stærkere i en sund relation. En dårlig parrelation går også udover mange andre ting i livet, såsom arbejdsliv, sociale relationer osv. Derfor koncentrerer vi os også rigtig meget om det enkelte individ," siger Søren Marcussen

PARTJEK

På centret ser de gerne, at et terapikursus bliver en helt naturlig del af vores tankegang.

“Vi skal tænke forebyggende omkring parforholdet, lidt lige som vi går til tandlæge for at vedligeholde vores tænder.”

Søren Marcussen

Et drømmescenarie ville være, hvis det blev ligeså almindeligt at få et 'partjek', som et tandeftersyn. På den måde kunne man hjælpe rigtig mange familier, mener Søren Marcussen.

Faktisk har centret i samarbejde med Århus Universitet igangsat en undersøgelse af et sådant 'partjek', hvor par bliver indkaldt til en 'temperaturmåling' på parforholdet. Det håber centret på kan skabe evidens for de forebyggende kurser og samtidigt skabe lidt opmærksomhed om partjekket.

FLERE FORSKNINGSMULIGHEDER

På trods af det nye samarbejde med Århus Universitet har man hos Center for Familieudvikling længe efterlyst mere viden om forebyggende kurser.

SFI's forskningsoversigt er et skridt på vejen, men på centret ser man gerne nogle flere undersøgelser i dansk sammenhæng, forklarer Søren Marcussen:

"Vi er selvfølgelig rigtig interesserede i at få noget forskningsbaseret viden om PREP og terapikurser i det hele taget – både for at få dokumenteret effekt af vores kurser og for at gøre par opmærksomme på, at den her mulighed faktisk eksisterer og kan hjælpe rigtig mange par og familier."

Loft, L. T. G.: Parinterventioner og samlivsbrud. En systematisk forskningsoversigt. 81 sider. e-ISBN: 978-87-7119-225-4. Netpublikation.

Ingen kan hundse med frivilligheden

En ny rapport fra SFI sætter fokus på det frivillige engagement i Danmark. Hver tredje dansker arbejder frivilligt, og trods stort politisk bevågenhed på det frivillige engagement har det tal ikke flyttet sig siden 2004.

AF ANNE MARIE UNDERBJERG

De politiske forventninger til de frivillige organisationer og de frivilliges rolle i store dele af samfundslivet er blevet større. Alle regeringer har siden begyndelsen af 00'erne i regeringsgrundlag og forskellige politiske initiativer betonet værdien af frivilligt arbejde. Ny rapport fra SFI viser, at det frivillige engagement i Danmark ikke vokser i takt med det politiske fokus.

ROBUST CIVILSAMFUND

Undersøgelsen viser derimod en stor stabilitet i danskernes frivillighed. En ud af tre danskere arbejder i dag frivilligt – det er det samme som i 2004. Fordelingen af frivilligt engagement inden for forskellige områder som fx kultur, idræt, sundhed, politisk aktivitet, lokalsamfund og uddannelse er også stabil.

Vibe Klarup Voetmann, formand for Frivilligrådet ser stabiliteten som et glædeligt resultat. "Det vidner om et robust civilsamfund, som egentlig er relativt upåvirket af aktuelle politiske debatter. Rapportens resultater udstiller de politiske ambitioner, som eksempelvis den tidligere regerings civilsamfundsstrategi, der havde som mål, at 50 procent af danskerne skulle være frivillige. Man skal ikke tro, man kan hundse rundt med frivilligheden."

UNGE ER MINDRE ENGAGEREDE

Undersøgelsen viser, at de personer, der er født og opvokset i 1930'erne, er mere frivillige end dem, der er født og opvokset i 1980'erne. Hvad der får forskellige aldersgrupper til at deltage i frivilligt arbejde er afhængig af mange faktorer. Påvirkninger i opvæksten, bestemte historiske vilkår og

livsfaser påvirker viljen og evnen til at varetage frivilligt arbejde. Samlet viser undersøgelsen en tendens til, at der er blevet flere ældre og færre yngre blandt de frivillige siden 2004.

Tendensen både glæder og bekymrer Vibe Klarup Voetmann. "Umiddelbart kunne man blive bekymret. Men måske er det naturligt, når vi kigger på, hvad et ungdomsliv består af. Der er virkelig mange, der kæmper om de unges opmærksomhed. Det er oplagt at virksomheder, det offentlige og frivillige organisationer går sammen om at løfte den udfordring – vel vidende at man ikke kan hundse rundt med frivillige."

Vibe Klarup Voetmann glæder sig til gengæld over, at flere ældre prioriterer at bidrage. "Min personlige erfaring er, at ældre er meget stabile og loyale frivillige."

WAKE UP CALL TIL FORENINGERNE

Langt det meste frivillige arbejde sker stadig i tilknytning til foreninger. Undersøgelsen viser dog en tendens til, at den frivillige indsats i foreningerne i stigende grad sker uden medlemskab. Den samlede medlemsfrivillighed er dalet fra 79 procent i 2004 til 70 procent i 2012.

"Flere er gået ind i frivillige aktiviteter uden at være medlem af den forening, de er frivillige i. Andre er frivillige i virksomheder, offentlige institutioner eller i løsere netværk. Jeg synes ikke, det gør deres bidrag ringere. Det er mennesker, som giver noget af sig selv til fællesskabet og tager medansvar for det gode liv. Det er værdifuldt, synes jeg."

Vibe Klarup Voetmann mener, at undersøgelsens resultat er et wake-up-call til

"Det vidner om et robust civilsamfund, som egentlig er relativt upåvirket af aktuelle politiske debatter."

Vibe Klarup Voetmann

de etablerede organisationer. "Foreningerne skal virkelig begrunde, hvorfor det er særligt at være frivilligt medlem. Jeg tror, at mange etablerede organisationer har brug for at genrejse sig som levende bevægelser, der er båret af de frivillige og har en særlig mission. Heldigvis er den "vækkelse" på vej."

INGEN KRISETEGN

Torben Fridberg, seniorforsker på SFI, ser ikke resultaterne af undersøgelsen som et krisetegn for foreningerne. "Fx arbejder mange forældre som frivillige i forbindelse med deres børns fritidsaktiviteter, hvor det er børnene og ikke forældrene, der er medlem af en forening."

Hvis Torben Fridberg skal pege på en udviklingsmulighed for foreningerne og det frivillige arbejde fremover, kunne det være samarbejder mellem kommunerne og foreningerne. "Man taler meget om, at frivillige skal kunne være med til at løse nogle af velfærdssamfundets udfordringer. Fx vil nogle kommuner gerne have frivillige til at være aktive på plejehjem eller på skoler. I stedet for at forsøge at organisere det selv, kunne det være en god idé, at kommunerne indgår samarbejde med foreningerne om denne opgave."

FAKTA

Frivilligrådet er et politikudviklende organ, der rådgiver regeringen og Folketinget om den frivillige sektors rolle og indsats i forhold til sociale udfordringer.

Fridberg, T. & L. S. Henriksen: Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012. 304 sider. ISBN: 978-87-7119-237-7. e-ISBN: 978-87-7119-238-4. Vejledende pris: 300,00 kr.

Frivilligt arbejde vinder indpas blandt ældre

De ældre i Danmark har det bedre i dag end for blot 15 år siden. Det overskud udmønter sig blandt andet i, at stadig flere ældre deltager i frivilligt arbejde. Men det er ikke kun deltagelsen i frivilligt arbejde, der øges i disse år. Også inden for de nære familierelationer spiller ældre en mere aktiv rolle i dag og især i relation til børn og børnebørn. Det er den samlede konklusion på baggrund af to nye undersøgelser fra SFI.

AF KRÆN BLUME JENSEN, AFDELINGSCHEF FOR SOCIALPOLITIK OG VELFÆRDSYDELSE

“Stigningen i andelen af ældre, der udfører frivilligt arbejde, kan også være med til, at flere og flere ældre accepterer – og sætter pris på – hjælp og støtte fra frivillige.”

Ældre mennesker ser mere positivt på deres helbred og funktionsniveau i dag, end ældre gjorde det kort før årtusindeskiftet. Det viser en ny undersøgelse, der har afdækket udviklingen af ældres ressourcer og behov i perioden 1997-2012. Undersøgelsen bygger på data fra Ældredatabasen, som er blevet opbygget siden 1997 med indsamlet viden omkring livsvilkår blandt ældre i Danmark.

Generelt tegner undersøgelsen et billede af en ældregeneration af danskere, der trives, har overskud og i stadig stigende grad har det fysisk godt langt op i årene. De ældres gode helbred kan bl.a. aflæses i antallet af modtagere af hjemmehjælp, som er faldet markant i de seneste 15 år. De, der får hjælp, har nogenlunde de samme helbredsproblemer som hjemmehjælpsmodtagere for 15 år siden. At flere

har det bedre betyder også, at flere ældre i dag overkommer flere aktiviteter og fx udfører mere frivilligt arbejde end tidligere generationer af ældre har gjort, og det gælder især de ældre, der har nået pensionsalderen.

DE NÆRE OMSORGSRELATIONER

Der bliver også overskud til at se mere til børn og børnebørn. Størstedelen af de ældre har set deres voksne børn inden for den seneste uge, og fire ud af ti har passeret børnebørnene inden for den seneste måned. At de ældre oplever, at de har det bedre i dag, end det var tilfældet tidligere, giver også mulighed for i højere grad at bistå familie med hjælp og støtte, når behovet opstår. Med hjælp menes der i undersøgelsen hjælp til rengøring, vask, indkøb eller madlavning samt at vedligeholde bolig eller have samt at passe børnebørn. Både blandt ældre mænd og kvinder er der siden 1997 sket en stigning i andelen, der har ydet hjælp til deres børn inden for den seneste måned. Hvis man fx ser på de 77-årige, så er det 32 pct. af mændene og 26 pct. af kvinderne i 2012, der har ydet hjælp til deres børn inden for den seneste måned. De tilsvarende tal i 1997 var hhv. 24 pct. og 16 pct. Det betyder altså, at ældre i højere grad i dag indgår som en aktiv ressource i de nære omsorgsrelationer, end det var tilfældet tidligere.

CIVILSAMFUNDET

Men det er ikke kun i de nære omsorgsrelationer, at de ældre er mere involverede og en mere aktiv ressource i dag sammenlignet med tidligere. Det samme er tilfældet

området, synes at være den hyppigste form for frivilligt arbejde.

Motiverne for at deltage i frivilligt arbejde kan være meget forskellige og varierer også på tværs af aldersgrupper blandt de, der har deltaget i frivilligt arbejde inden for det seneste år. For de ældre gælder det typisk, at de i højere grad motiveres af mere fællesskabsorienterede motiver, som fx at have venner, der arbejder frivilligt og værdsættelse af socialt fællesskab, at gøre noget vigtigt for lokalsamfundet og vise medfølelse. For de yngre betyder læring og erfaringsdannelse sammen med mere karriereorienterede begrundelser, som fx at få kontakter, der kan hjælpe i arbejdslivet, og at det er godt at have en attest på frivilligt arbejde, mere. For de ældre handler en stor del af det at udføre frivilligt arbejde således om relationer, og om at gøre noget for andre. Det peger undersøgelserne også på, men også at rekrutteringen af de ældre til frivilligt arbejde ofte er relationsbåret. Således peger resultaterne på, at de ældre ofte er blevet opfordret eller valgt til at udføre frivilligt arbejde, mens det blandt de unge oftere er drevet af egen interesse.

NOGLE EFTERSPØRGER MERE HJÆLP OG STØTTE

Stigningen i andelen af ældre, der udfører frivilligt arbejde, kan også være med til, at flere og flere ældre accepterer – og sætter pris på – hjælp og støtte fra frivillige. For selvom de ældre får det bedre, og færre har brug for hjemmehjælp, så er der stadig grupper blandt især de ældste, der har et øget og udækket behov for øget hjælp og støtte.

I mange tilfælde handler det også om hjælp og støtte i form af sociale relationer. Fx peger resultaterne fra undersøgelserne på, at der blandt de 82-årige mænd er flere, der føler sig uønsket alene, end det har været tilfældet tidligere. I den gruppe er det godt hver femte, der undertiden føler sig uønsket alene. Det samme er ikke tilfældet blandt ældre kvinder og heller ikke blandt ældre mænd i de yngre aldersgrupper. Uønsket alene er en anden måde at definere ensomhed på, da nogle godt kan føle sig ensomme, selvom de rent fysisk er sammen med andre. Med uønsket alene handler det om, at man er alene, selvom man egentlig har mest lyst til at være sammen med andre.

Det er også blandt de ældre i de ældste aldersgrupper, at flere, som ikke aktuelt modtager hjemmehjælp, peger på et udækket

behov for hjemmehjælp. Tendensen er ellers, hvis man sammenligner med tidligere, at blandt dem, der ikke modtager hjemmehjælp, peger færre på, at de rent faktisk har brug for hjemmehjælp. Tendensen er altså positiv, men trods den positive tendens er der stadig ca. 15 pct. af kvinderne i de ældste aldersgrupper, der peger på et udækket behov for hjemmehjælp, mens det gælder for lidt under 10 pct. af mændene i de ældste aldersgrupper. Det, de typisk savner hjælp og støtte til, er til praktiske opgaver i hjemmet, herunder rengøring og andre opgaver knyttet til bolig og have. Det kan også være hjælp til at komme ud og selskab til fx måltiderne.

HVOR BRINGER DET OS HEN?

Sammenfattende peger undersøgelserne på, at ældre i Danmark i dag føler de har det bedre, sammenlignet med tidligere generationer af ældre, og mange udfører allerede frivilligt arbejde eller vil gerne gøre det. Samtidig har vi grupper blandt de allerældste, som ikke fuldt ud får dækket de behov, som de føler de har, for hjemmehjælp. Nogle af de ting, som de mangler hjælp til, er i visse tilfælde de ting, som de, der udfører frivilligt arbejde, ofte tilbyder, som fx besøgsven og lignende.

Man kan på den baggrund med rette spørge, om løsningen ikke ligger lige for? Er løsningen ikke bare at få flere af de aktive ældre med mange ressourcer til at udføre mere frivilligt arbejde i form af hjælp og støtte til de allerældste ældre? Det spørgsmål giver undersøgelserne desværre ikke noget svar på. Samtidig udfordrer den tankegang også ånden i det frivillige arbejde, hvis det i stadig stigende grad får karakter af pligt og som en nødvendig vitaminindsprøjtning til driften af den offentlige service i Danmark. Det, vi kan konkludere på baggrund af undersøgelserne her, er, at ressourcerne er til stede og vokser, og behovet for mere frivilligt arbejde synes også at være til stede. Hvordan man får de ender til at mødes er en spændende udfordring.

i det der almindeligvis kaldes civilsamfundet. Således er der blandt de ældre mere end tre ud af ti, der har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år, og det er især er blandt de ældre, der har nået pensionsalderen, at der er sket en udvikling. Blandt ældre over 65 år er andelen, der har deltaget i frivilligt arbejde inden for det seneste år steget fra 23 pct. i 2004 til 34 pct. i 2012.

Hvis man dykker lidt mere ned i tallene, ser man, at det blandt de ældre i lidt højere grad er mænd end kvinder, der deltager i frivilligt arbejde. For mænd over 55 år ligger andelen, der har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år, og svinger omkring 40 pct., og det gælder stort set hele vejen op til de allerældste aldersgrupper i undersøgelsen. Det er også det, der især har bidraget til den øgede andel af ældre der udfører frivilligt arbejde i 2012 sammenlignet med i 2004. I 2004 aftog tilbøjeligheden til at udføre frivilligt arbejde kraftig med alderen. Nogenlunde det samme mønster gør sig gældende blandt kvinder, men her er andelen lidt lavere og svinger omkring 30 pct.

TYPER AF FRIVILLIGT ARBEJDE

Især udvalgs- og bestyrelsesarbejde samt praktisk arbejde – og ofte inden for kulturområdet og socialområdet – er nogle af de former for frivilligt arbejde, som de ældre vælger at udføre, men der er også en del, der vælger at være kontaktperson. Dette adskiller sig ikke væsentligt fra den øvrige del af befolkningen, bortset fra de yngste frivillige, hvor frivilligt arbejde som uddannelsesinstruktør, og ofte inden for idræts-

En skole for alle

Med skolereformen følger ændringer i undervisningsformer og -timetal i skolen, men også midler til at undersøge, hvad der skal til for at mindske betydningen af skoleelevernes sociale baggrund for deres faglige resultater. SFI har gang i en række store forskningsprojekter, der skal give svar på det spørgsmål.

AF CARSTEN WULFF

Hvis skolelæreren gør det klart for klassen, hvad man skal lære i den næste time og hvorfor, samt hvad eleverne så forventes at kunne, når timen er slut, så vil hele klassen få noget ud af undervisningen. Det gælder ikke kun elever med en stærk social familiebaggrund, men faktisk i endnu højere grad også elever med en svag baggrund. Det er blot et af mange forskningsresultater, som SFI har frembragt ud fra de skoleprojekter, som SFI i øjeblikket er involveret i, og som blandt andet har fokus på, hvordan man kan løfte niveauet for de skoleelever, der har en svagere social baggrund.

SFI åbnede i september 2013 op for en konferencerække, der frem til 2015 sætter fokus på, hvordan man kan arbejde på at inkludere svage grupper bedre i samfundet,

herunder i skole- og uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet og i andre dele af hverdags- og samfundslivet i øvrigt. Statsminister Helle Thorning-Schmidt benyttede sin deltagelse i kick off-konferencen til der at lancere de sociale 2020-mål, som bl.a. omfatter mål for, at socialt udsatte børn og unge skal opnå et højere uddannelsesniveau. Og i den efterfølgende temakonference i november 2013 om skolen og det inkluderende samfund fulgte undervisningsminister Christine Antorini op på de politiske udmeldinger med de formål, der bl.a. ligger i skolereformen om, at folkeskolen skal arbejde for at mindske betydning af social baggrund i forhold til elevernes faglige resultater.

“Ledelsesforventninger er et instrument til at modvirke social arv.”

Søren Winter

SKOLEN OG DEN SOCIALE ARV

De politiske udmeldinger i både 2020-målene og skolereformen omkring børn og unge med ressourcesvag baggrund, deres skolegang og uddannelse berører flere af de områder, som SFI i en årrække har beskæftiget sig med. Forskningen i betydningen af social arv, og hvad der former den, har de seneste år fået et boost på SFI. Og det samme gælder skole- og uddannelsesområdet.

Ifølge SFI's afdelingsleder for skole- og uddannelsesområdet, Anne-Dorthe Hestbæk, er der ingen tvivl om, at en øget samfundsmæssig interesse for skole- og uddannelsesområdet har haft en afsmitende effekt på forskningsinteressen og -mulighederne på feltet og også har udløst flere bevillinger og fondsmidler til forskning på området.

"A.P. Møller Fonden har i 2013 doneret 1 mia. kr. til 'en bedre folkeskole', og Undervisningsministeriet har udbudt forskningsmidler på næsten en halv mia. kr. over de næste fire år. Og med donationer og forskningsmidler i den størrelsesorden vil der komme en stor forsøgsudvikling på skoleområdet og muligheder for at tilrettelægge projekter i en større skala, end vi ellers har set," siger Anne-Dorthe Hestbæk.

SKOLELEDELSENS BETYDNING

En gruppe af store SFI-projekter på skoleområdet ser på samspillet mellem skoleledelse, undervisning, og elevers præstationer og trivsel. De skal blandt andet undersøge, hvorledes skoleledelse direkte og via lærerne kan påvirke elevernes faglige læring og trivsel – altså hvordan skolelederne bedst kan klæde lærerne på til at

træffe de rigtige valg af undervisningsmetoder og undervise bedst muligt.

Professor Søren Winter, som står i spidsen for disse projekter, hæfter sig ved et af de forhold, hvor undersøgelserne kan tilføje ny viden:

"De fleste udenlandske studier af skoleledelse og undervisning har kigget på betydningen for eleverne under et – altså hvad det betyder for gennemsnitseleven. Det gør vi også, men vi ser desuden på betydningen for elever med forskellig social baggrund og herunder, om der findes særlige ledelses- og undervisningsmetoder, som især fremmer indlæringen hos elever med en svag social baggrund."

Spørgeskemaundersøgelser giver en mængde oplysninger om skoleledere og lærere samt elever i 9. klasse og deres forældre. Og når man kobler dem med registerdata om fx elevernes karakterer i dansk og matematik og deres sociale baggrund, så får man et meget righoldigt datamateriale. Det kan fx vise, hvordan de forskellige undervisningsformer virker på eleverne med deres forskellige sociale baggrund.

SKOLEREFORMENS EFFEKT

Det bliver også muligt at se en udvikling over tid, da der er blevet indsamlet data til undersøgelserne om skoleledelse første gang i 2004 og siden i 2011 og 2013. Og SFI forventer at få midler til nye dataindsamlinger i 2017. "Det vil også give en mulighed for at se, hvordan folkeskolereformen gennemføres i praksis, og hvilke effekter den har – blandt andet på baggrund af ændrede ledelsesformer på skolerne," siger Søren Winter.

Foreløbig viser skoleundersøgelserne blandt andet, at i de skoler, der har indført klasseteams, dvs. team af faglærerne for den enkelte klasse, og hvor de har eksisteret i en ca. 4 år, der bliver de faglige præstationer bedre hos de afgangselever, der har en svag eller middel social baggrund.

DE SOCIALE RESSOURCER I HJEMMET

Som nævnt gavner det generelt elever med en svag social baggrund, hvis der er en betydelig grad af lærerstyring af undervisningen og klare forventninger til eleverne. Opfølgning og feedback er også nyttigt, fx gennem forskellige tests. En eller flere test får generelt eleverne til at klare sig bedre. Eleverne fra de svagere hjem klarer sig også bedre med brug af fx tavleundervisning og undervisning af hele klassen, hvorimod elever fra stærke hjem i højere grad øger deres præstationer gennem mere individuel undervisning, gruppearbejde og individuel opgaveløsning. Elever fra ressourcestærke familier er desuden vant til at afkode signaler om, hvad der forventes af dem, så for dem er en meget tydelig lærerstyring ikke lige så vigtig.

HØJE FORVENTNINGER GIVER BONUS

Søren Winter fremhæver også, at forventninger i sig selv ser ud til at løfte præstationerne. Så der er fordele ved at stille store forventninger både fra ledelsen og fra lærerne. "Det ser ud til, at lederens forventninger smitter af på lærerne, og lærernes forventninger smitter af på eleverne. Men direkte er der også en effekt – ledere kan i visse tilfælde være fyrtårne, der kan inspirere forældre og elever," siger Søren Winter.

LÆS MERE

om SFI's skoleundersøgelser og konferencer på bl.a.

www.sfi.dk/inklusion

www.sfi.dk/inklusionspanelet

www.sfi.dk/2020

www.sfi.dk/skole-uddannelse

og fortsætter: "Oftest har lederne afstemt deres forventninger efter, hvilke elever de har på skolen. Men hvis lederne ser bort fra det og højner forventningerne, så kommer der også bedre resultater for især elever med svag social baggrund. Så ledelsesforventninger er et instrument til at modvirke social arv."

10.000 ELEVER FORTÆLLER OM INKLUSION

I forlængelse af skolereformen ligger en også en opgave for skolerne med at omstille sig til en øget inklusion af elever med særlige behov i folkeskolens almindelige klasser. Og til at hjælpe med den omstilling og forbedre inklusionen har Undervisningsministeriet blandt andet igangsat et forskningsprojekt, der bygger på oplysninger fra et såkaldt inklusionspanel med ca. 10.000 skoleelever, 170 skoleledere og omkring 400 lærere. SFI leder dette store projekt, hvor de mange tusinde elever, lærere og skoleledere skal spørges seks gange i løbet af tre år.

Formålet med at spørge panelet er grundlæggende at følge, hvordan det går de elever, der bliver inkluderet, og hvordan det går med de klasser, de bliver inkluderet i. Og som leder af forskningsgruppen, seniorforsker Beatrice Schindler Rangvid, siger:

"Man kan sagtens forestille sig, at der er udfordringer i starten – lige efter inklusionen. Det vil fremgå af svarene i den første interviewrunde. Men det er interessant, om udfordringerne bliver løst i løbet af nogle år, hvilket vi vil kunne se af de kommende interviews."

LÆRERNE SKAL KLÆDES PÅ TIL DERES NYE OPGAVE

Hele inklusionsprocessen kræver meget af skolelærerne, som står med en ny, stor og vanskelig opgave i deres hverdag. Gennem opkvalificering er det tanken, at de får kompetencer til at kunne håndtere de inkluderede børn og klassen som helhed. Derfor ser projektet med inklusionspanelet også på lærernes rolle.

Lærerne bliver spurgt om, hvordan de føler sig rustet til opgaven, om de har fået efteruddannelse, hvilke undervisningsmetoder de bruger, og hvordan de tilrettelægger undervisningen. Sammen med svarene fra eleverne og testresultater kan man så se, hvad der fungerer bedst for inklusionen og for elevernes trivsel og faglige udbytte.

HVAD VIRKER BEDST?

Ved at spørge inklusionspanelet flere gange over en længere periode får man også en oplagt mulighed for at teste, om særlige indsatser virker i inklusionen. Professor Anders Holm leder en sådan undersøgelse, hvor man igennem forsøg tester effekten af to indsatser. Den ene er, at lærere gennem et kursus skal opkvalificeres til at kunne håndtere udadreagerende elever. Og forsøget skal måle, om kurset giver lærerne kompetencer, som forandrer noget for inklusionseleverne og for de elever, der altid har været i klassen.

En anden indsats, som Anders Holm tester effekten af, er, at udvalgte inklusionselever får et onlinekursus i så at sige 'at være inkluderet'. "Kurset giver eleverne med særlige behov redskaber til at håndtere deres udadreagerende adfærd og til,

hvad skal man gøre, når de andre driller, eller når man selv bliver vred eller aggressiv – redskaber til hvad man kan gøre i stedet for at reagere, som man plejer," fortæller Anders Holm.

Anders Holm er som forsker begejstret for de meget store datamængder, man kan få fra undersøgelser, hvor man spørger så mange personer flere gange i løbet af en årrække. Det åbner mulighed for at måle effekten af indsatser og få en masse ny viden. For som han siger sammenfattende: "Med sådanne undersøgelser skaffer SFI viden om, hvad der kan virke i forhold til at mindske betydningen af social baggrund i forhold til skolegang. Og vi får en unik indsigt danske skoleelevers kunnen, gøren og laden og både kognitive og ikke-kognitive kompetencer."

Fremrykning af aktivering kan være uden effekt

En ny fremrykning af aktiveringsindsatsen for ledige over 30 år er en central del af regeringens udspil til en ny beskæftigelsesreform. Ny undersøgelse fra SFI viser, at en tidligere fremrykning af aktivering for unge under 30 år har givet negative resultater. Undersøgelsen sandsynliggør, at en fremrykning for de ældre aldersgrupper heller ikke vil få den ønskede effekt.

AF ANNE MARIE UNDERBJERG

Den nye beskæftigelsesreform skal sikre en jobindsats, der hjælper ledige hurtigst muligt i permanent job med fokus på den enkelte lediges behov. Hurtigere aktivering er en af regeringens midler til at nå dette mål. Derfor skal indsatsen for ledige over 30 år fremrykkes, så de allerede efter seks måneders arbejdsløshed tilbydes uddannelse eller aktivering.

FREMRYKNING FRA 2010 VISER NEGATIV EFFEKT

Men vil det få flere i job? Ikke hvis man ser på den fremrykning af aktiveringen for unge under 30 år, som blev gennemført i 2010. Seniorforsker på SFI Gabriel Pons Rotger har målt effekten af fremrykningen, og resultaterne viser, at fremrykningen ikke har nogen positiv effekt på beskæftigelsesgraden. Der var ikke flere, der kom i arbejde på grund af en tidligere aktiveringsindsats. Der var tværtimod samlet mange flere, der kom i aktivering, fordi der er flere ledige efter 3 måneder end efter 6 måneder.

Regeringens nye udspil om at fremrykke aktiveringen for ledige over 30 år er langt mere omfattende og gælder for langt flere personer end fremrykningen i 2010, som kun var for unge under 30 år. Jo tidligere i forløbet man sender de arbejdsløse i aktivering, desto flere deltagere vil der være tale om. Der vil være færre, der har fundet arbejde efter 6 måneder end efter 9 måneder. Det betyder, at der er tale om et forholdsvist stort antal ledige over 30 år, der vil blive sendt i aktivering.

"Det handler om alle over 30 år. Det er således mange aldersgrupper, der vil indgå i denne nye fremrykning. Det er derfor rig-

tig mange midler, der er tale om. Det kan gå hen og blive en rigtig dyr løsning, hvis de positive effekter, som regeringen regner med, udebliver," forklarer Gabriel Pons Rotger.

"Der findes meget begrænset evidens, der kan begrunde så væsentligt en fremrykning og vise, at tidlig aktivering er en god løsning. Vi kan ud fra vores undersøgelser se, at selvom der ydes en tidlig aktiveringsindsats, så hjælper det ikke på beskæftigelsesgraden – tværtimod fjerner den jobmuligheder, da tiden bliver brugt på aktivering frem for at søge job," forklarer Gabriel Pons Rotger.

FLERE PÅ SYGEDAGPENGE

Gabriel Pons Rotgers undersøgelser viser også, at de tidlige aktiveringskrav sender

flere på sygedagpenge. "Det viser sig, at tidlig aktivering har den uønskede konsekvens, at flere sygemelder sig. Det kan blandt andet skyldes, at de ledige udsættes for et større pres."

En af begrundelserne for at satse på en tidlig aktivering handler om at få de ledige tættere på arbejdsmarkedet. "Den tidlige aktivering får i disse tilfælde den stik modsatte effekt, nemlig at flere ender på sygedagpenge og på den måde kommer endnu længere væk fra arbejdsmarkedet," forklarer Gabriel Pons Rotger.

Yderkommuner skal satse på nyuddannede

Det er svært at tiltrække arbejdskraft til de fjernere afkroge af Danmark. Det viser en ny rapport fra SFI om flytninger fra byer til land- og yderområder. Og det er især de højtuddannede, der bliver væk. Mellem 2003 og 2010 har der i yderkommunerne været en generel nedgang både i antallet af arbejdspladser og højtuddannede tilflyttere. Rapporten peger dog også på muligheder blandt nyuddannede.

“Vi vil gerne fortælle alle de gode historier fra Lolland-Falster og om de muligheder, der er for erhvervslivet og turismen,”

Sara Metelmann, ambassadechef på Embassy of Lolland-Falster

Aner, L. G. & H. K. Hansen: Flytninger fra byer til land- og yderområder. Højtuddannede og socialt udsatte gruppers flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner – Mønstre og motiver. 169 sider. e-ISBN: 978-87-7119-226-1. Netpublikation.

AF CECILIE IDUN ANDERSEN

Arbejdspladser flytter. Højtuddannede bliver væk, og samtidig flytter flere danskere på sociale ydelser til, fordi de har mulighed for at leje privat og dermed slippe for at betale det indskud, de ofte ikke har råd til.

Det er virkeligheden og udfordringen for mange yderkommuner i Danmark, viser en ny rapport fra SFI.

EMBASSY OF LOLLAND-FALSTER

Men i Guldborgsund og Lolland Kommuner, der bliver kategoriseret som henholdsvis land- og yderkommune, har man taget udfordringen op. Her dannede man organisationen Business Lolland-Falster i 2011. Hovedopgaverne er erhvervsudvikling, turisme og bosætning på Lolland-Falster. I Business Lolland-Falster fortæller man alle de gode historier, både om de unikke muligheder for virksomheder, men også om det gode fællesskab. For at øge kendskabet til Guldborgsund og Lolland i København har Business Lolland-Falster også taget initiativ til Embassy of Lolland-Falster.

Ambassaden har til huse på Rosengården i det indre København og står udelukkende for markedsføringen af øerne. Her bliver der afholdt mange forskellige events, alle med det mål at opnå mere positiv omtale af Lolland-Falster.

"Hovedformålet er at brande os positivt i hovedstadsområdet. Vi vil gerne fortælle alle de gode historier fra Lolland-Falster og om de muligheder, der er for erhvervslivet og turismen," fortæller Sara Metelmann, der er ambassadechef på Embassy of Lolland-Falster.

HUS PÅ LANDET

Yderkommunerne står overfor en stor udfordring i forhold til at tiltrække flere højtuddannede.

Men SFI-rapporten peger også på unge nyuddannede og børnefamilier som løsningen. Især børnefamilierne ser nogle andre muligheder i yderområderne og er mere villige til at rykke teltpælene op og flytte.

For mange børnefamilier opfylder det drømmen om et stort hus med have. Samtidig ønsker mange også at give deres børn en opvækst i roligere omgivelser og væk fra byens larm og forurening.

De unge søger et roligere liv og har derfor mere mod på at starte en tilværelse uden for byen.

På Embassy of Lolland-Falster udnytter man også lejligheden til at fortælle om alle de andre goder og attraktioner, der er i området

"Med ambassaden har vi et sted, hvor vi kan fortælle om, hvad Lolland-Falster kan tilbyde – ikke kun i forhold til erhverv, men også omkring hvilke gode råvarer, vi har, og om fællesskabet i området", forklarer Sara Metelmann.

ERHVERVSMULIGHEDER

For nyuddannede kan der være mange fordele ved at flytte til en yderkommune. Udover hus og have er der større mulighed for at kickstarte sin egen karriere. Brede erfaring og større ansvar er nogle af de ting, erhvervslivet i yderkommunerne tilbyder i højere grad, end de typisk gør i byerne. Og det motiverer de nyuddannede til at flytte. Men det kræver også, at kommunerne bruger lidt flere ressourcer for at

tiltrække dem, fx i form af at tilbyde billige lejeboliger. Som nyuddannet ser man måske mange muligheder på jobmarkedet i yderkommunerne. Men det er et stort skridt at skulle til at købe hus med have.

Hos Embassy of Lolland-Falster ønsker man netop at gøre opmærksom på de fordele, der er forbundet ved at arbejde i yderområderne. Blandt andet afholder de såkaldte "eksilaftener" for unge, der kommer fra området, men som er taget til København for at studere. Formålet med aftenerne er fortsat at styrke tilhørsforholdet til området, men også at samle de studerende om et fagligt tema. Til en nylig afholdt eksilaften var temaet Femernforbindelsen og hvilken betydning, den kommer til at have i fremtiden. På den måde forsøger ambassaden også at fastholde de unge i håb om, at de vender tilbage, når de er færdiguddannede.

Sara Metelmann var faktisk en af dem, der kickstartede sin karriere i en yderkommune.

"Jeg var nyuddannet og fik job i Femern Belt Development på Lolland som kommunikationskonsulent. Der fik jeg en masse opgaver, som jeg er ret sikker på, jeg aldrig ville have fået, hvis jeg var startet på jobmarkedet i hovedstadsområdet," fortæller hun.

Tilbud til børn og unge med høretab forsvinder

Flere og flere børn med høretab lærer at lytte og tale ved hjælp af et Cochlear Implant. Det betyder, at mange af børnene kommer til at gå i en almindelig folkeskole. Alligevel er børnene ikke ligestillede med deres jævnaldrende skolekammerater, konkluderer en ny rapport fra SFI.

AF CECILIE IDUN ANDERSEN

Det er en ganske almindelig skolegård, man træder ind i, bag de orange bygninger på Kastelvej 58 i København. Fodboldmålet står i den ene ende, og børnene leger. Men der er lidt mere stille i skolegården på Kastelvej end i mange andre skolegårde. For eleverne på skolen er alle døve eller hørehæmmede.

Hanne Staugaard er afdelingsleder for Langelinieskolens specialafdeling for børn med høretab, som har til huse på Kastelvej på Østerbro i København. Specialafdelingen er en af de få, der er tilbage. Døveskolerne i Danmark er langsomt forsvundet på grund af dalende elevtal, og i dag findes der kun tre afdelinger, i Fredericia, Ålborg og København, der er specialiserede i børn med høretab.

På specialafdelingen på Kastelvej kan de også mærke, at eleverne forsvinder. For få år tilbage havde de 140 elever. Nu er der 31.

Det skyldes først og fremmest, at Cochlear Implant (CI) har givet mange børn deres hørelse tilbage. Færre og færre børn med høretab starter på en specialafdeling for hørehæmmede, men bliver i stedet inkluderet i en almindelig folkeskole. Men rapporten fra SFI viser, at CI i sig selv ikke er nok til at ligestille hørehæmmede børn med deres jævnaldrende. Selvom der er sket store fremskridt for børn med høretab med fremkomsten af CI, er det ikke nok til at løse alle problemerne. Det gælder især udfordringer i hørehæmmede børns sociale liv, hvor de ikke kan følge med på samme niveau som deres kammerater.

BØRN MED HØRETAB KAN BLIVE ISOLEREDE

"Selvom børnene bliver inkluderet i den almindelige folkeskole, så deltager de ikke i

aktiviteterne på lige fod med deres kammerater. De er simpelthen alt for udmattede, fordi det kræver så meget ekstraarbejde at følge med i dialogen i skoletiden," fortæller Hanne Staugaard.

Hun har fået flere henvendelser fra frustrerede forældre, der ringer og vil have deres barn ind på specialafdelingen for børn med høretab, fordi deres barn mistrives i den almindelige folkeskole.

"Der er en generel opfattelse af, at når børnene er blevet opereret og har fået CI, så er de pludselig tryllet om til hørende børn", fortæller Hanne Staugaard. Men det er et stort problem, hvis det også er den opfattelse, børnene møder, når de bliver inkluderet i folkeskolen, mener hun og for-sætter:

"CI er en fantastisk opfindelse og et smadder godt høreapparat. Men det er et høreapparat", fortæller Hanne Staugaard: "I det øjeblik batterierne løber tør, eller man tager det af i svømmehallen, så er man stærkt hørehæmmet."

Samtidig får hørehæmmede børn ikke længere mulighed for at kommunikere gennem tegnsprog. SFI-rapporten belyser også, hvordan forældre i Danmark får det råd, at de kun skal kommunikere med børnene ved at lytte og tale. Derfor har de hørehæmmede børn store kommunikationsvanskeligheder, da de hverken har muligheden for at udtrykke sig gennem tegnsprog eller har et sprog på samme niveau som deres normalthørende kammerater.

Den problematik kan afdelingsleder Hanne Staugaard også nikke genkendende til. Hun får fra tid til anden en elev ind på

"Der er en generel opfattelse af, at når børnene er blevet opereret og har fået CI, så er de pludselig tryllet om til hørende børn"

Hanne Staugaard

Bengtsson, S., L. B. Larsen & M. L. Sommer: *Døvfødte børn og deres livsbetingelser*. 147 sider. ISBN: 978-87-7119-232-2. e-ISBN: 978-87-7119-233-9. Vejledende pris: 140,00 kr.

specialafdelingen, der har mistrivedes i den almindelige folkeskole, og som heller ikke kan et eneste tegn. "Jeg synes det er frustrerende og rigtig ærgerligt. Tegnsprog er en fantastisk mulighed, som kan gavne rigtig mange, og som man også kan sammenligne med alle mulige andre tosprogede elever," forklarer hun.

KOMPETENCERNE FORSVINDER

I takt med at døveskolerne er forsvundet, er det specialuddannede personale også forsvundet. Hanne Staugaard har længe efterlyst politisk handling på området. For hun er bekymret for, hvad der sker med specialkompetencerne og børnene med høretab, hvis alle bliver inkluderet i den almindeligere folkeskole:

"Folk afventer ligesom bare i hvilken retning, det her går. Men hvad hvis de specialuddannede kompetencer lige pludselig er forsvundet, og vi opdager, at vi har brug for dem?"

For Hanne Staugaard er skrækscenariet et 'inklusionslimbo', hvor børn med høretab om nogle år vil få en helt masse sociale problemer, fordi de har siddet i en almindelig folkeskoleklasse, men været ensomme og isolerede på grund af deres kommunikationshandicap. Hun tror, at inklusionen i den almindelige folkeskole er rigtig godt for mange børn med høretab. Men det nytter ikke, hvis der ikke bliver taget ekstra meget hånd om den enkelte elev, og hvis der ikke er nogle specialuddannede kompetencer, der kan få øje på barnets udfordringer.

"Der er en tendens til at skære alle børn med høretab over en kam. Men høretab og de udfordringer, der følger med, er meget

CI FAKTABOKS

Et Cochlear Implant (CI) er et elektronisk apparat, der overtager funktionen af et defekt indre øre.

Mennesker, der er svært hørehæmmede, kan opnå en ny form for lyd ved at få indopereret et implantat med forbindelse ind i hørenerven. Uden på hovedet sidder en processor med mikrofon. Der er stor forskel i udbyttet af operationen fra person til person.

Personer, der er blevet CI-opererede, er stadig svært hørehæmmede eller døvblevne – de er ikke normalthørende. Også efter operationen bruger de derfor megen energi på kommunikation, og de har som en følge deraf meget mindre overskud og energi i hverdagen. Der er derfor også tale om udtrætning som en følgevirkning.

CI-operationer foregår i Odense (kun voksne), Århus og Gentofte.

I 2008 var der ca. 1000 CI-opererede i Danmark.

individuelle. Ofte ser børnene velfungerende ud, og så er der alligevel nogle ting, der ikke fungerer", fortæller hun.

PLAN TIL SOMMER

I starten af december 2013 afholdt specialafdelingen en konference om, i hvilken retning tilbuddene til børn og unge med høretab skal gå. Med pressede elevtal, inklusionsdebat og en presset økonomi, blev det nødvendigt at tage en diskussion om, hvad der skal ske med døveskolerne og det specialuddannede personale i fremtiden.

Efterfølgende har Socialstyrelsen taget hånd om at kortlægge udfordringerne indenfor området. Til sommer skal der ligge en plan klar for, hvordan fremtiden ser ud for døveafdelingerne og ikke mindst børnene med høretab. På hvilken måde skal

undervisningen af børn med høretab foregå? Hvordan kan man bevare de specialuddannede kompetencer? Hvem skal rådgive de døve børn og deres forældre? Det er blot nogle af de spørgsmål, Socialstyrelsens plan forhåbentlig giver svar på.

Hanne Staugaard er glad for, at der nu er udsigt til handling, og hun håber, at det specialuddannede personale forsat bliver en del af løsningen:

"Jeg kan sige det meget firkantet: Der er rigtig mange børn, der bliver rigtig godt inkluderet i folkeskolen, og som med CI ikke længere har brug for at gå på en specialskole. Men der er også nogle få, der har. Og dem må vi ikke glemme."

Viden vi kan stole på

Evidens betyder, at beslutninger skal træffes på et fundament af solid viden. Det gælder, uanset om man som minister fremsætter et nyt lovforslag om udsatte børn, som kommune planlægger en strategi for hjemløse, eller som institution vælger metode til behandling af stofmisbrugere. Men hvordan kan vi egentlig afgøre, om vi faktisk står på en bund af solid viden, eller om vi vakler på et skrøbeligt fundament af useriøse undersøgelser?

AF AGI CSONKA, ADMINISTRERENDE DIREKTØR SFI

Vi bliver dagligt bombarderet med viden fra alle mulige sider – fra tænketanke, aviser, interesseorganisationer og analyseinstitutter.

"Undersøgelser viser..." kan dække over alt lige fra en meningsmåling gennemført af journalistpraktikanten, som har stukket en mikrofon op i hovedet på nogle forbipasserende på Strøget med nogle spørgsmål, skrevet ned på en serviet i frokostpausen – til et 5-årigt forskningsprojekt med omhyggeligt udvalgte stikprøver på 5000 personer, og et spørgeskema, som det har taget et forskerteam et år at udvikle. Så hvornår har vi at gøre med viden, vi kan stole på?

Dertil kommer, at forskerne ofte langt fra er enige om, hvornår noget er endegyldigt dokumenteret. Inden for forskning i modersmålsundervisning er der for eksempel to lejre, der lige stædigt forfægter hver deres konklusion.

Den ene lejr hævder hårdnakket at have bevist, at modersmålsundervisning styrker etniske minoritetsbørns skolegang – mens den anden lejr mener at have bevist, at det ingenlunde er tilfældet. Så hvad stiller man op med dette virvar af "evidens", hvis man som skoleforvaltning skal tage stilling til, om man skal poste penge i modersmålsundervisning eller ej? Hvilke forskningsresultater kan man regne med?

Forskning adskiller sig fra andre vidensformer ved at have strenge krav til, hvad der er solide konklusioner og resultater. Der er krav til, hvornår en kvantitativ undersøgelse af effekten af en indsats over for udsatte unge er statistisk gyldig. Og der er krav til, hvornår et kvalitativt studie af nogle skolars praksis eller af socialråd-

giveres møde med klienterne er designet tilstrækkeligt videnskabeligt til, at man kan udlede noget generelt. Men som i alle andre brancher gælder det, at kvaliteten er svingende.

Diskussioner af forskningens kvalitet er som regel ikke rasende interessante for omverdenen. Mange bliver meget fjerne i blikket, når forskere tørner sammen i ophevede diskussioner af denne eller hin metodes fortræffeligheder – og det er der ikke noget at sige til.

Det er også de færreste uden for VVS-branchen, der tænder på en diskussion af årsager til galvaniske tæring i vandinstallationer. Ikke desto mindre er det vigtigt med en sober faglig debat om kvalitet – uanset om det gælder vandinstallationer eller viden om velfærd.

Selve kernen i evidensbaseret politik og praksis består i, at man har en kritisk tilgang til viden. At man ikke bare tager alt for pålydende. Forskere er uddannet til at have denne kritiske tilgang, og de har nogle specifikke redskaber til at vurdere kvaliteten af viden.

Men kravet gælder også for politikere, embedsmænd og praktikere. Hvis man hævder at arbejde evidensbaseret, så betyder det, at man stiller spørgsmål til den viden, man bliver præsenteret for. At man med hård disciplin bruger sin egen og andres faglighed til at vurdere resultater, metode og kilde til den viden, man vil bygge sine beslutninger på.

Viden er ikke bare viden. Og hvis vi vil arbejde evidensbaseret, så skal vi tage den erkendelse alvorligt.

“Det er vigtigt med en sober faglig debat om kvalitet – uanset om det gælder vandinstallationer eller viden om velfærd.”

AFSENDER

ID Nr: 46648

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

SORTERET MAGASINPOST

WWW.SFI.DK